

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Dyddiad y cyfarfod:	25 Hydref 2022
Aelod Cabinet:	Y Cyngorydd Ioan Thomas
Swyddog Cyswllt:	Bleddyn Jones, Rheolwr Trethi Catrin Thomas, Pennaeth Cynorthwyol Cefnogi Teuluoedd
Rhif Ffôn Cyswllt:	01286 682684
Teitl yr Eitem:	Cynllun Cymorth Costau Byw Dewisol

Y PENDERFYNIAD A GEISIR

Mabwysiadu'r Cynllun Cymorth Costau Byw Dewisol sydd wedi ei gynnwys yn Atodiad 1.

RHESWM DROS YR ANGEN AM Y PENDERFYNIAD

Cefndir

- Fel rhan o Gyllideb Atodol Llywodraeth Cymru ar 15 Chwefror 2022, cyhoeddwyd y byddai cynllun yn cael ei sefydlu i gynorthwyo aelwydydd gyda chostau byw drwy roi taliad o £150 i aelwydydd penodol. Er mai cynllun y Llywodraeth oedd hwn, roedd disgwyl i awdurdodau lleol ei weinyddu gan fod cymhwysra yn seiliedig ar statws Treth Cyngor yr eiddo.
- Er mwyn bod yn gymwys am daliad dan y cynllun roedd rhaid i aelwyd fodloni un o'r amodau canlynol, fel a osodwyd gan Lywodraeth Cymru:

A. Amod Hawlio Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor

Os oedd trigolyn yn cael cymorth drwy Gynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor ar 15 Chwefror 2022, asesir bod ganddynt hawl i gael taliad o £150 yn awtomatig waeth beth fo'r band prisio y mae eu heiddo ynddo.

B. Amod Bandiau'r Dreth Gyngor

Asesir bod gan aelwydydd sy'n meddiannu eiddo ym mandiau A i D y dreth gyngor hawl i gael taliad o £150 ar yr amod eu bod yn bodloni pob un o'r meini prawf canlynol:

- yn atebol i dalu'r dreth gyngor ar eiddo ar 15 Chwefror 2022*
- ddim wedi cael eithriad ar gyfer yr eiddo hwnnw ar 15 Chwefror 2022*

- yn byw yn yr eiddo hwnnw fel eu prif breswylfa ar 15 Chwefror 2022
 - Yn gyfrifol am dalu'r biliau cyfleustodau cysylltiedig a biliau eraill yr eir iddynt yn rheolaidd ar gyfer yr eiddo hwnnw ar 15 Chwefror 2022.
3. Mae Gwasanaeth Trethi'r Cyngor wedi gweinyddu'r taliadau hyn trwy eu dosbarthu unai fel taliad uniongyrchol i gyfrifon banc os oedd yr wybodaeth hwnnw eisoes gennym (h.y. fod y Dreth Cyngor yn cael ei dalu trwy ddebyd uniongyrchol) neu, lle nad oedd yr wybodaeth cyfrif banc gennym, anfonwyd llythyr pwrpasol yn cynnwys côd unigryw i'r aelwydydd er mwyn i'r preswlydd allu mynd i Swyddfa'r Post i dderbyn eu harian.
 4. Trwy gyfuniad o daliadau uniongyrchol i'r banc a thaliadau yn y swyddfeydd post, erbyn 30 Mehefin roedd y Gwasanaeth Trethi wedi cynorthwyo i ddsbarthu £150 yr un i 39,486 o aelwyd cymwys o fewn Gwynedd. Roedd hyn oddeutu 99% o aelwydydd cymwys, ac mae gwaith wedi parhau i adnabod a chyfathrebu gyda'r 1% sy'n weddill.
 5. Ar wahân i'r uchod, mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi darparu cronfa ddewisol o £25m i awdurdodau lleol. Bydd hyn yn caniatáu i gynghorau helpu pobl y maent yn ystyried bod angen cymorth arnynt, gan ddarparu cymorth dewisol fel y tybir sy'n briodol i fynd i'r afael ag anghenion lleol.

RHESYMEG A CHYFIAWNHAD DROS GYRRAEDD Y PENDERFYNIAD

6. Ceisir penderfyniad i weithredu Cynllun Cymorth Byw Dewisol Cyngor Gwynedd sy'n gyfuniad o'r canlynol:
 - Taliadau o £150 yn seiliedig ar Dreth Cyngor
 - Ariannu Rhwydwaith Hybiau Cefnogi Pobl a Banciau Bwyd
7. Mae'r Rhwydwaith o Hybiau Cefnogi Pobl a Banciau Bwyd Gwynedd wedi gweld cynnydd mewn galw ers mis Mawrth 2022; gyda mwy o bobl yn eu defnyddio ar gyfer cael mynediad at dalebau tanwydd argyfwng, nwyddau hanfodol i'r cartref a darpariaeth fwyd neu fwydo. Mae niferoedd sy'n defnyddio'r Banciau Bwyd wedi cynyddu ac maent i gyd wedi adrodd heriau cael stoc digonol i gyfarch y cynnydd. Mae nifer y cyfeiriadau at y Banciau Bwyd ac at Wasanaeth Cyngor ar Bopeth yn parhau i gynyddu. Rydym yn awyddus i ddefnyddio rhwydweithiau lleol sydd oddi fewn i'n cymunedau ar gyfer sicrhau fod pobl yn cael mynediad rhwydd i wasanaethau, cyngor ac i dalebau a darpariaeth fwyd. Mae gwerthusiad Prifysgol Glyndwr o effaith y rhwydwaith o hybiau yn 2022 wedi dangos fod pobl yn fwy parod i geisio help, a'i dderbyn, os yw ar gael mewn lleoliad anffurfiol, cymunedol a lleol iddynt.

Taliadau o £150 yn seiliedig ar Dreth Cyngor

8. Mae angen i bob awdurdod lleol benderfynu sut y bydd yn defnyddio'r cyllid sydd ar gael. Wrth ddatblygu cynllun lleol Gwynedd, egwyddor sylfaenol oedd ymestyn y cynllun i roi cymorth i'r trigolion hynny a fyddai wedi bod yn deilwng i dderbyn £150 dan prif gynllun gwreiddiol, ond fod y cyfrif Treth Cyngor wedi ei eithrio oherwydd amgylchiadau personol yr unigolyn, ond sydd dal i wynebu heriau difrifol wrth dalu am fwyd, gwresogi ayb. Felly, mae Cynllun Dewisol arfaethedig Cyngor Gwynedd yn ymestyn y cymorth hynny i aelwydydd sy'n derbyn eithriadau a disgowntau sy'n ymwneud â bregusrwydd unigolyn / teulu neu sefyllfa ariannol lle mae amgylchiadau'r cartref yn cyfyngu incwm y trethdalwr. Yr eithriadau hyn yw:

- Eithriad Dosbarth N– eiddo wedi feddiannu gan fyfyrwyr llawn amser
- Eithriad Dosbarth S – Eiddo wedi feddiannu gan bobol dan 18
- Eithriad Dosbarth U – Eiddo wedi feddiannu gan breswylwyr sydd wedi eu adnabod fel bod â “Nam Meddyliol Difrifol”
- Eithriad Dosbarth W – Anecs wedi feddiannu gan berthnasau dibynnol dan amodau
- Eithriad Dosbarth X – Unigolion dan 25 sydd mewn ôl ofal
- Eiddo Band F-I sydd yn deilwng i ostyngiad Band oherwydd anabledd
- Eiddo Band E-I ble mae disgownt oherwydd “Nam Meddyliol Difrifol”
- Eiddo Band E-I ble mae disgownt oherwydd cyfrifoldeb gofal
- Eiddo Band E-I ble mae'r ail berson yn 18-19 mlwydd oed mewn addysg
- Eiddo Band E-I sydd yn deilwng i Ddisgownt Preswlydd Sengl

9. **Mae manylion pellach am y Cynllun Dewisol i wneud taliadau o £150 yn seiliedig ar Dreth Cyngor i'w cael yn Atodiad 1.**

10. Amcangyfrifir y bydd costau'r elfen yma o'r Cynllun Dewisol fel a ganlyn:

Eithriad / Disgownt / Diystyru	Nifer	Swm
Dosbarth N eiddo – eiddo wedi feddiannu gan fyfyrwyr llawn amser	1,061	£159,150.00
Dosbarth S - Eiddo wedi feddiannu gan bobol dan 18	12	£1,800.00
Dosbarth U - Eiddo wedi feddiannu preswylwyr wedi adnabod fel NMD	272	£40,800.00
Dosbarth W - Anecs wedi feddiannu gan berthnasau dibynnol dan amodau	18	£2,700.00
Dosbarth X - Unigolion dan 25 sydd mewn ôl ofal	25	£3,750.00

Eiddo Band F-I sydd yn deilwng i ostyngiad Band oherwydd anabled	33	£4,950.00
Eiddo Band E-I ble mae disgownt oherwydd "Nam Meddyliol Difrifol"	62	£9,300.00
Eiddo Band E-I ble mae disgownt oherwydd cyfrifoldeb gofal	74	£11,100.00
Eiddo Band E-I fod yr ail berson yn 18-19 mlwydd oed mewn addysg	32	£4,800.00
Eiddo Band E-I sydd yn deilwng i Ddisgownt Preswlydd Sengl	2,654	£398,100.00
Amcan o'r cyfanswm yn seiliedig ar ddata Treth Cyngor		£636,450.00

Rhwydwaith Hybiau Cefnogi Pobl

11. Yn ogystal â'r taliadau o £150 i unigolion, mae amodau'r Cynllun Dewisol yn caniatáu i awdurdodau lleol ddefnyddio cyfran o'r arian i gyllido cyrff allanol sy'n cynorthwyo unigolion sy'n profi heriau enbyd yn sgil yr argyfwng costau byw. Yn unol â hynny, felly, bwriedir trosglwyddo £300,000 o'r cynllun i'w ddefnyddio gan y Rhwydwaith Hybiau Cefnogi Pobl sydd wedi eu lleoli ar draws Gwynedd. Bydd hyn ar gyfer darparu cymorth bwyd a nwyddau tŷ, cyngor a chymorth ar gyllid personol a taliadau argyfwng bychain 'un tro'.
12. Mae'n orfodol fod yr arian yma yn cael ei wario / rannu allan o fewn y flwyddyn ariannol bresennol.
13. Bydd rhaid i'r grwpiau a areinnir drwy'r Rhwydwaith Hybiau Cefnogi Pobl gyfrifo am y gwariant yn unol â'u prosesau monitro arferol. Mae Llywodraeth Cymru wedi sefydlu'r Cynllun Dewisol er mwyn rhoi cymorth ariannol i'r aelwydydd hynny oedd wedi eu heithrio o'r cynllun gwreiddiol, ond hefyd er mwyn rhoi cymorth i aelwydydd mwyaf bregus Cymru ar sail eu nodweddion.
14. Mae'r Adran Cyllid wedi trafod y defnydd mwyaf effeithiol o'r arian hwn gyda cydweithwyr yn Uned Gwrth-dlodi o fewn yr Adran Plant a Chefnogi Theuluoedd.
15. **Mae manylion pellach am y Cynllun Dewisol i'w cael yn Atodiad 1.**

ASESIAD EFFAITH CYDRADDOLDEB

16. Mae Asesiad Effaith Cydraddoldeb wedi ei gynnwys yn Atodiad 2. Canlyniad yr Asesiad yw y bydd effaith cyffredinol bositif o weithredu'r cynllun ond ni chredir y bydd yr effaith bositif yn sylweddol oherwydd y symiau ariannol sydd dan sylw. Nid yw'r gefnogaeth ariannol (taliadau unigol o £150) a ddarperir yn cyfarch y bwlch mae aelwydydd yn eu wynebu yn sgil y cynnydd mewn costau.
 17. Nid yw'r asesiad effaith wedi adnabod unrhyw effeithiau negyddol ar unrhyw grwpiau gwarchoddedig neu garfannau o'r boblogaeth, felly ni fydd angen cymryd camau i leihau neu liniaru sefyllfa o'r fath.
-

BARN SWYDDOGION STATUDOL

Swyddog Monitro

Mae yn briodol fod y Cabinet yn ystyried y ffordd briodol ddyfarnu y taliadau penodol yma. Nodir fod Asesiad Ardrawiad Cydraddoldeb wedi ei baratoi a dylid dal sylw at ei ganfyddiadau I ddod I benderfyniad.

Prif Swyddog Cyllid

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet i baratoi'r adroddiad yma ac rwy'n cadarnhau cywirdeb y cynnwys

Aelod/au Lleol - Dim yn berthnasol